

JOMKIPPURSK
Á VÁLKA

Tomáš Šmíd

ŠESTIDENNÍ VÁLKA

- Ráno 5. června 1967 zaútočilo nečekaně izraelské letectvo současně proti egyptským, jordánským a syrským letištím a zničilo naprostou většinu zde nacházejících se letadel;
- Následně zaútočily izraelské jednotky na Sinaj, během dvou dnů ji obsadily a 8. června 1967 překročili první Izraelci Suezský průplav;
- 6. června byly zahájeny boje na jordánské frontě, kde se podařilo Izraelcům dobýt a obsadit celé území Západního břehu včetně Jeruzaléma, a také na syrské frontě, kde byly po těžkých bojích získány Golanské výšiny;
- Egypt a Jordánsko požádaly OSN o zprostředkování příměří a Izrael zastavil palbu. Sýrie na příměří přistoupila až po dalším útoku. Válka, známá jako šestidenní, skončila 10. června 1967;

DŮSLEDKY ŠESTIDENNÍ VÁLKY

- Rozsáhlé územní a materiální ztráty;
- Ztráta prestiže arabských armád a egyptského vlivu na další arabské země;
- Selhání Násirova panarabského socialismu dalo prostor pro propagandu islamistických skupin;
- Na celoarabské rovině došlo na setkání LAS v súdánském Chartúmu k přijetí programu 3x NE: ne míru, ne uznání, ne vyjednávání;
- Výsledkem šestidenní války z roku 1967 bylo obsazení Sinaje, Západní břeh Jordánu, pásmo Gazy a Golanské výšiny, čímž rozšířil své území asi pětkrát a výrazně vylepšil své strategické postavení v regionu;
- Pak nastala dlouhodobá tzv. opotřebovací válka, série menších, ale častých útoků mezi Izraelem a Egyptem;

GAMÁL
NÁSIR

DŮSLEDKY ŠESTIDENNÍ VÁLKY II.

- Pro Izrael mělo velkou symbolickou hodnotu obsazení a spojení obou částí Jeruzaléma. Společně s Jeruzalémem dobyl Izrael i celý západní břeh Jordánu;
- Obsazené Golanské výšiny zabezpečily hranici se Sýrií;
- Díky kontrole Sinajského poloostrova nejenže mohly izraelské lodě opět volně projíždět do přístavu Ejlat;
- Navíc byly nové hranice díky přirozeným překážkám velmi dobře bránitelné;

DŮSLEDKY ŠESTIDENNÍ VÁLKY PRO PALESTINSKÉ ARABY

- Do čela OOP se dostali radikální členové pod vedením Jásira Arafata;
- Přijali nový programový dokument, Palestinskou národní chartu, jež kladla důraz na ozbrojený boj proti Izraeli;
- Radikalizace dovedla OOP až k ozbrojeným konfliktům s jordánským vojskem, které v odvetě několikrát zmasakrovalo palestinské uprchlíky;
- Nakonec byla OOP z Jordánska v roce 1971 donucena odejít;
- Nové sídlo našla v Libanonu, který měl nejmenší možnosti její činnost omezovat;

VZNIK SOUDOBÉHO IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU

- S obsazením západního břehu Jordánu a pásma Gazy se na území, deklarováném nyní jako izraelském, ocitlo asi 1,3 miliónu Arabů;
- Z velké části palestinských uprchlíků z let 1948/9, čímž byly značně změněny demografické poměry Izraele, kde do té doby žilo asi 2,5 milionu obyvatel;
- Právě obsazení tohoto území vytvořilo izraelsko-palestinský problém, jak je známý dnes;
- V této době má počátek také fenomén izraelského osadnictví, který je dodnes jedním z největších problémů při mírových jednáních;
- Naplno se osadnictví rozvinulo v 70. letech poté, co bylo ustaveno hnutí Guš Emunim, cílem bylo vybudování Erec Jisra,el;

POSTOJ USA

- Po nástupu administrativy prezidenta Nixona nepatřila problematika blízkovýchodního konfliktu k vládním zahraničněpolitickým prioritám;
- Nixon se chtěl vyhnout rizikům blízkovýchodní diplomacie a případnému neúspěchu;
- Kissinger kalkuloval s dlouhodobou patovou situací v oblasti, která podle něj dříve či později povede k arabské umírněnosti a vytlačení Sovětů z oblasti;
- Tento předpoklad se na počátku 70. let minimálně z části naplnil;

ZMĚNY V EGYPTĚ

- Smrt egyptského prezidenta Násira a nástup nového prezidenta Sádáta;
- Prezident Sádát sledoval odlišnou strategii, jež spočívala v realističtějším pohledu na celý problém;
- Pochopil, že neústupnost vůči Izraeli a zejména proti USA nepřináší Egyptu žádný užitek a zároveň pochyboval o věrohodnosti sovětské podpory pro jeho cíle;
- K definitivní proměně Sádátova postoje došlo po konání sovětsko-amerického summitu v Moskvě v květnu roku 1972;
- Blízkovýchodní téma zde bylo okrajovou záležitostí a z textu věnovaného regionu v závěrečném komuniké bylo jasné, že „šlo o praktický souhlas se statem quo“;

ANVÁR
SÁDÁT

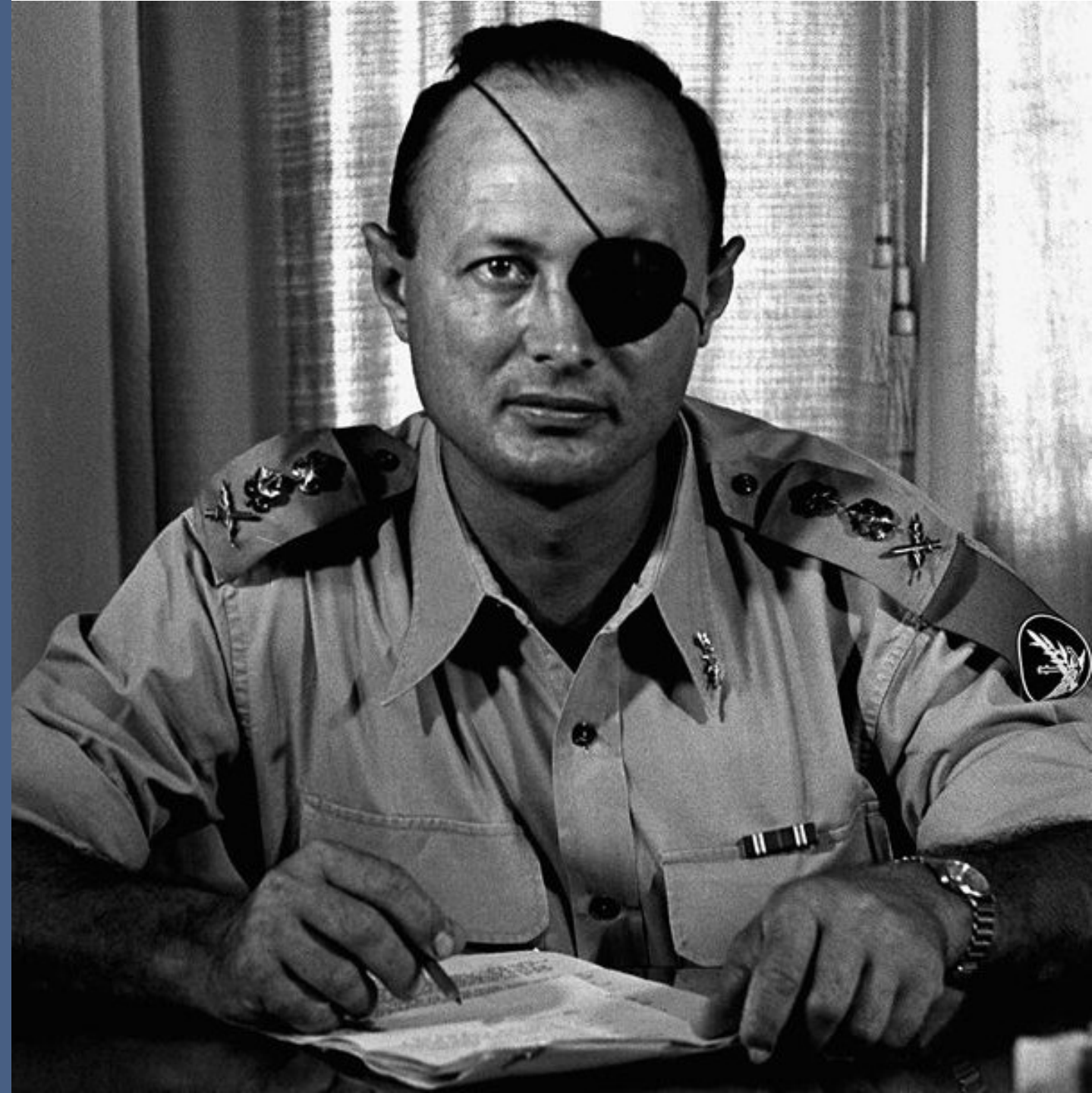
SÁDÁTŮV OBRAT A KROKY K DALŠÍ VÁLCE

- Sádát se odhodlal k radikálnímu kroku a v červenci 1972 vyhostil veškerý sovětský vojenský personál přítomný v Egyptě, což měl být signál pro USA, že spojení se SSSR není neměnný fakt;
- USA však nezareagovaly ani na tento krok a Sádát se tak rozhodl pro vojenské řešení;
- Izraelští experti vypočítali, že na reorganizaci své armády bude Egypt potřebovat čas nejméně do roku 1975, což přispělo k nepřipravenosti IDF na novou válku;
- Od února 1973 probíhala kooperace Egypta se Sýrií a postupně byly navazovány kontakty i s Jordánskem;

BEZPROSTŘEDNÍ OKOLNOSTI VZNIKU JOMKIPPURSKÉ VÁLKY

- Jomkippurská válka znamenala elhání izraelského zpravodajství, především vojenské rozvědky Aman a jejího ředitele Eliho Ziery;
- MOSSAD v čele se Cvi Zamirem tehdy naopak tvrdil, že hrozba je reálná, stejně jako náčelník GŠ David „Dado“ Elazar;
- Jinak o nepravděpodobnosti války byl přesvědčen i ministr obrany Moše Dajan a když ho Elazar žádal o mobilizaci, byl odmítnut;
- V dubnu 1973 se egyptský prezident rozhodl k útoku na stát Izrael definitivně. Tomuto jeho kroku však nikdo nevěřil s výjimkou Henryho Kissingera;

MOŠE
DAJAN

ZAČÁTEK VÁLKY

- Válka začala 6. října 1973 na největší židovský svátek Jom Kippur egyptským překročením Suez a rychlým postupem na Sinaj;
- Souběžně množství syrských vojáků a cca 1500 tanků zaútočilo na Golanské výšiny;
- První dny měla válka pro Izrael existenční ráz, neboť se nedařilo arabský postup zastavit a izraelská vláda dokonce rozhodla o přípravě doposud utajených 13 atomových zbraní pro útok na hlavní města arabských států;
- Izrael měl velké ztráty, obě fronty byly kritické, panovaly velké spory mezi vysokými veliteli;
- Například Ariel Šaron si na Sinaji dělal regulérně, co chtěl a neposlouchal ani gen. Smuela Gonena, ba ani Elazara;
- Elazar povolal svého penzionovaného předchůdce Chajima Bar Leva, aby je tam zkontroloval, ale i ten Šarona chtěl dvakrát odvolat, ale Šaron měl velkou Dajanovu podporu;

ARIEL
ŠARON

DYNAMIKA VÁLKY

- Podařilo se zastavit Syřany a dorazily dodávky zbraní z USA, které pomohly Izraelcům stabilizovat pozice na Golanách a zahájit útok i proti Egyptanům na Sinaji, kde byla situace skutečně kritická;
- Egyptská vojska tak byla tlačena zpět k Suezmu a některé speciální izraelské jednotky Suez opět překročily;
- Na Sinaji se 13.14. října odehrála největší tanková bitva od Kurska, kterou opanovali Izraelci;
- Velení 2. egyptské armády ztratilo kontrolu nad svými jednotkami a její velitel utrpěl infarkt a zhroutil se. Egyptskou porážku umocnily nálety izraelského letectva, které ustupujícím Egyptanům způsobily další ztráty (kromě jiného byly úplně zničeny 1. a 3. tankové brigády, Egyptané přišli o více jak 270 tanků, Izraelci ztratili 6 tanků;

DYNAMIKA VÁLKY II.

- Izrael tam ale poztrácel mraky vojáků, problematický Šaron, neúcta k vlastním vojákům; porušoval příměří apod.;
- Např. Ráno 24. října, přestože již bylo v platnosti zastavení palby dohodnuté velmocemi, se jednotky gen. Šarona snažily na předměstí Ismailie přerušit spojení tohoto města s Káhirou a jednotky gen. Adana zahájily útok na Suez s cílem město úplně dobýt a přetrnout potrubí zásobující jednotky na východním břehu;
- V rozporu s očekáváním ovšem egyptské jednotky město neopustily, postupující izraelskou kolonu napadly ze zálohy, způsobily jí těžké ztráty a odřízly jí ústupové cesty zpět;
- Celá akce se ukázala jako debakl s vysokými ztrátami a nulovým ziskem;

DYNAMIKA VÁLKY III.

- Severní fronta byla zpočátku ještě ošemetnější;
- Během rána 7. října se Syřanům podařilo několik průlomů do izraelské obrany a syrské tanky se ocitly na dohled od Galilejského jezera;
- Část izraelské obrany se totiž zhroutila a izraelští velitelé museli zastavovat panicky prchající izraelské vojáky;
- Postupem času Izrael převzal iniciativu, navíc tam měli velitelé na rozdíl od Sinaje dobré vztahy;
- Bombardovali Damašek, a nakonec reálně hrozilo, že do něj mohou napochodovat;
- Projevila se špatná koordinace syrských, iráckých a jordánských sil, dařilo se jen, pokud Syřani bojovali sami;

DYNAMIKA VÁLKY IV. – NÁMOŘNÍ BOJE

- Izraelci jasně dominovali v námořních bojích, hned na začátku v bitvě u Latákie potopili 5 syrských lodí;
- Napadli i Port Saíd a v Sýrii Tartús, kde dokonce potopili sovětskou nákladní loď, v bitvě u Baltimu v deltě Nilu, porazili egyptské raketové čluny;
- Ve Středozemním moři je úplně vymazali, Egyptané a Syřané se pak už na otevřené moře asi po týdnu bojů báli vyplout a bylo po plánované blokádě;
- V Rudém moři sice Egypt zablokoval Ejlat, ale Izrael měl dost zásob ropy;

DYNAMIKA VÁLKY V. – LETECKÉ BOJE

- Za pomoci SSSR byl nad Egyptem a Sýrií vybudován raketový deštník tvořený systémem raket SAM-2, SAM-3, SAM-6 a SAM-7;
- Roztažením fronty se Egyptanům podařilo rozředit izraelské letecké útoky;
- V dalších dnech, kdy izraelská armáda začala na obou frontách přebírat strategickou iniciativu a pozemní jednotky začaly ničit syrská a egyptská odpalovací zařízení, začalo izraelské letectvo více operovat nad místy bojů a při leteckých soubojích vytlačovat letectvo Egypta a Sýrie;

CESTA K ZASTAVENÍ BOJŮ

- Ropné embargo na USA a západoevropské státy, Američané dodali zbraně za 2 miliardy dolarů, tehdy se spolupráce USA a Izraele hodně zúžila, ropa se ale zdražila o 70%;
- V noci 22. října 1973 byla v RB OSN projednána a schválena rezoluce 338. V ní byly obě válčící strany vyzvány k uzavření příměří do 12 hodin a splnění rezoluce č. 242 z r. 1967;
- Izrael však časovou lhůtu využil k dalším bojovým akcím, kterými získal nad Egyptem převahu a Sádát proto požádal USA a SSSR o pomoc;
- Když Izrael porušil i prodlouženou lhůtu pro příměří, rozhodl se SSSR zasáhnout sám a začal s přesuny svých vojsk na Blízký Východ;
- Americké síly byly uvedeny v pohotovost a jen jednání amerického ministra zahraničí Kissingera se sovětskými zástupci a nátlak na Izrael zabránily velmocenskému konfliktu;
- Palba byla zastavena 25. října 1973 a do oblasti se vrátily jednotky OSN. Tehdy byl svět stejně blízko jaderné válce supervelmocí jako za Karibské krize;

VÝSLEDKY A DŮSLEDKY VÁLKY

- Nad Sýrii dosáhl Izrael jasného vítězství, byť počátky byly až ostudné, kdežto na Sinaji bylo dosaženo úspěchu jen za cenu nedodržení rezolucí OSN (viz Šaron);
- Projevilo se i značné zvýšení kvality arabských vojsk, která donutila Izrael začít arabské státy a jejich vojáky respektovat;
- Zhroutila se izraelská doktrína tankové války; představa, že tankové jednotky mohou útočit bez přímé podpory pěchoty, se ukázala jako jedna z nejnebezpečnějších koncepcí používaných v izraelské armádě;
- Ukázala se též zcestnost preferování letectva, neboť za situace, kdy byla izraelská letadla ničena egyptským a syrským raketovým deštníkem, nedokázalo slabé izraelské dělostřelectvo poskytnout vlastním jednotkám dostatečnou podporu;

VÝSLEDKY A DŮSLEDKY VÁLKY II.

- Jomkipurskou válkou se skončilo období nekritického obdivu Izraelců vůči vlastní armádě;
- Kritika, zejména v izraelském tisku, vedla ke vzniku Agranatovy komise;
- Goldu Meirovou tato válka stála premiérské křeslo. Stala se sice v r. 1974 znovu ministerskou předsedkyní, ale po zveřejnění výsledků šetření příčin úvodních izraelských porážek Agranatovou komisí odstoupila a vystřídal ji Jicchak Rabin;
- Demisi později podal i ministr obrany Moše Dajan;
- Bezprostředně po zveřejnění výsledků šetření Agranatovy komise byli propuštěni náčelník GŠ David Elazar, náčelník Amanu Eli Zeira a náčelník jižního velitelství Šmu'el Gonen;

GOLDA
MEIROVÁ

VÝSLEDKY A DŮSLEDKY VÁLKY III.

- Na egyptské a syrské straně byla dominantním faktorem počátečních úspěchů pečlivá příprava na válku. Vzrostl důraz na výcvik vojáků a jejich odborné znalosti;
- Pečlivě a zevrubně byl naplánován i přechod přes Suezský průplav (tato vylodovací operace byla později hodnocena jako nejlepší od vylodění Spojenců v Normandii);
- Z politického a globálního hlediska šlo o remízu nebo velmi mírné vítězství arabské koalice, která si své ztráty mohla dovolit;
- Konflikt ukázal, že vojenská dominance Izraele již není tak enormní jako dříve – jednoznačnou převahu v něm mělo pouze izraelské vojenské námořnictvo;
- Izrael měl 2500-3000 padlých, Arabové cca 9000 podle západních odhadů, Izraelci tvrdili, že až 15000, Izraelci ztratili 400 tanků, Arabové 2250, Izrael 100 letadel, Arabové přes 400;

DĚKUJI ZA POZORNOST